

BİR YERE YOLCU

Nilay Erik

*Ve düşüp duruyor kırlangıçlar, üşüyorum
Bir yolcu hüznüyle geçip gidiyor ömrümüz*
Ahmet Telli

12.11.1975

■ Dün İstanbul otobüsü gelecekti. Tam beş saat bekledim. Gelmedi. Sonra Sacit geldi, valizimi elimden aldı. Sandığımın aksine ne bağırdı çağırdı ne de ağzını açıp tek bir laf etti bana. Azala azala, tükene tükene, susa susa döndük eve. Dün gece ilk kez ayrı odalarda uyuduk. Anneannemin yaptığı yün yorganın altına girdim, bütün gece ağladım. Burnumu yorgana dayadım, o tanıdık kokuyu aradım. Naftalinle karışık rutubet kokusu... Biliyorum bu koku da beni terk edecek. Böyle böyle bir gün hiçbir şey kalmayacak.

Kaç gündür aralıksız yağmur yağıyor, içimdeki yangını söndüreceği yerde daha çok harlıyor. Ah, bütün bunlar bir rüya olsa. Gözümü açtığımda evimde bulsam kendimi. Uyuyamıyorum ki rüya görebileyim.

Sacit'in tıkırtıları geldi içeriden. Yelkovanın tik taklarını andırıyor. Usturayı temizlediği kabin kenarına vurduğu sesler; tıraş oluyor, birazdan kahvaltı sofrasını hazırlar, dedi. Kuzinenin üzerine birkaç dilim ekmek, bakır cezveyi koydu, içine iki tane yumurta bıraktı, kendisine yer bulamayan birkaç damla su taşarak sobanın üzerinde tısladı; saat sekiz dedi. Kızarmış ekmek kokusu bütün eve yayıldı. Masanın bir ucuna isteksizce iliştim. Sacit kahvaltı ederken bana ne diyeceğini bilemedi, tek heceden oluşan anlayamadığım kelimeler döküldü ağzından. Elindeki tesbihin boncuklarından çıkan sesler; şimdi evden çıkacak saat dokuz, dedi. Buharlanan camı elimle silip arkasından baktım. Ne konuşacağını bilemediği gibi nereye gideceğini de bilemedi. Ne fark eder ki her yer eve, topu topu yüz adım. Önce

abisine doğru seğırtti, sonra ters yöne, kahveye doğru adımladı. O köşeyi dönünce ben temizliğe başladım.

19.12.1975

Her şey ne kadar da pis. Daha temizlerken kirleniyor eşyalar. Durdukları yerde tozlanıyorlar. Ben de onlarla birlikte tozlanıyorum. Ne kadar yıkanırsam yıkanayım kurtulamıyorum bu pislikten. Çocukken de böyleydi bu. Saçlarım yolunmuş, bir kamyon dayak yemiş gibi kıpkırmızı çıkardım banyodan. Bedenim buruş buruş olurdu. Şimdi tek fark annem yerine aynı şeyi kendime ellerimle yapıyorum. Hâlbuki ona benzemekten nasıl da korkardım. Birileri beni ona benzettiğinde sinirimden ağıldım. Meğer annem eviyle birlikte hastalığını da miras bırakmış bana. Sacit, başlarda anlayışlıydı. Doktor doktor gezdirdi beni. Böyle şeylere ikimiz de inanmadığımız hâlde kurşun mu dök-türmedik hacılara hocalara mı gitmedik? Olmadı, hiçbir şey kar etmedi. Ben de artık annem gibi dünyayı, çocukların ayaklarının altında sabahtan akşama kadar kirin çamurun içinde yuvarladığı mikroplu bir futbol topu gibi görmeyi kabullenmişim ki Sacit bir gün öyle bir yere fırlattı ki bu topu, dağıldık. İstanbul da diğer bütün şehirler gibi güzelim yalıları, kuleleri, köprüleri, tepeleriyle büsbütün yıkıldı, paramparça oldu. Denizi taşı, çiçekleri soldu, ağaçları köklerinden koptu. Tuzla buz oldu.

Geriye bir tek Sacit'in köyü kalmış. Yani öyle olmalı. Fikrimi sormadığı gibi bana söylemeye bile tenezzül etmedi. Sacit sabah çıkıyor akşam giriyor eve. Buradaki düzenini kurmaya çalışıyor. Babasından kalan toprakları zeytinli-leri bölüştüler kardeşleriyle. Kendince İstanbul'dan, annemin hatırasından uzak kalınca hastalığının geçeceğini düşünüyor. Günler, burada bir lokomo-tifin arkasına sıra sıra dizilen vagonlar gibi, ben de içindeyim. Daha evvel hiç geçmediğim bir yola sürükleniyorum. Bazen kontrolü elime almak istiyorum. Öyle hızlı ilerliyor ki ayağa kalkmaya gücüm yetmiyor. Sacit şehir değiştiren her şey bir anda düzelecek sandı. Bir peri gelecek, sihirli değneğiyle beni iyi-leştirecek. Umutsuzluklarımı, hastalıklarımı, başıbozuk düşüncelerimi de ya-nımda getirdiğimi nasıl görmez?

Aslında kaçmak isteyen o. Bilmiyor ki beni bana iyi gelen şeylerden de uzak-laştırdı, bizi bir karanlığın içine fırlattı. Bilmiyor ki korkudan tir tir titiyorum. Bilmiyor ki bir gün kaçıp gideceğim.

27.01.1976

Bugün teyzemden mektup aldım. Sacit getirdi. Bir mahkûm mektubu gibi mektubumu açmış, okumuş. Çok kırıldım. Önceden olsa onunla tartışırdım. Ona bağırır, kızardım. Burada daha da savunmasız hissediyorum kendimi. Dış kabuğum gittikçe inceliyor. Bir sözü, bir bakışı, bir davranışı paramparça ol-mama yetiyor. Duygularım bir ekmek kırıntısı değil ki süpürüp atayım kuşla-rın önüne. Günlerce uğraşsam yine de toparlayamıyorum etrafa saçtıklarını. Teyzem nasılsın, demiş. Ne derim, nasıl anlatırım bu olanları. Burada yaşa-

mak benim için olanaksız. Bir mektupla veda mı olur kızım, insan giderken bir haber etmez mi, aklımız sende kaldı, eniştten hasta olmasa çoktan çıkıp gelmiştim, demiş. Anneciğinin emanetisin bize kaçır gibi gitmek niye, diye sitem etmiş. Haklı tabi. Cenaze için geldiğimizi biliyordu. Öyle ihtiyacım var ki ona.

Kaç kere söyledim Sacit'e, beni dinlemedi. Mektubu okuyunca biraz olsun utanmıştır. Git gide buranın insanına benzemeye başladı. Sığ, anlayışsız, katı. Geçen gün bana kardeşinin karısını örnek verdi. Kadın sabahtan akşama kadar tarlada bahçede çalışıyor, sonra eve geliyor, yatana kadar yemeği, bulaşığı, çamaşırı derken... Hayatında rahatlık nedir görmemiş. "Hâline şükret." dedi. Söyleyecek söz bulamadım. Aynı üniversitede okuduğum birlikte gelecek hayalleri kurduğum insan o mu? Ağladım. Sonra defalarca özür diledi. Beni üzdüğünü görünce o da ağladı. Onu ağlarken görünce ilk kez hiçbir şey hissetmedim. Bundan sonra çok az şey dokunur bana. Ya sonra? Yarın bir gün bu özürler de bitecek... Beni mecbur ettiği bu yalnızlıkla baş başa kalacağım.

İstanbul benim için sadece bir şehir değil ki. Bir arkadaş bir dost eski bir sevgili. Beni kök saldıgım, bağlandığım yerden çekti kopardı, başka bir toprağa ekmeye çalışıyor. Nasıl olur, nasıl tutunurum, yeniden nasıl çiçek açarım, hiç bilmiyorum. Ve bilmediğim bir şey daha var ki bunca şeye rağmen neden hâlâ onu seviyorum. Bir küf gibi beni içten içe yok ettiğini bildiğim bu sevgiye neden hâlâ bağlıyım? Anneme benzemek istemiyorum. Annemin babamdan nefret ettiği gibi Sacit'ten nefret etmek istemiyorum. Ona duyduğum bu sevgi çok uzaklarda kalan bir dokunuşun hatırası gibi. Onu sevdiğimi unutmak istemiyorum. Burada kaldığım sürece bu hatıra yavaş yavaş silinecek. Kalbim onun için hiç çarpmamış, onu hiç sevmemişim gibi bakacağım ona.

Kararlıyım. Bakkal Hüseyin konuşurken duydum. Yarın İstanbul otobüsü gelecektmiş. Bir umut deneyeceğim gitmeyi. Bu iş yarın bitecek.

29.10.1976

Bugün ilk kez temizlik yapmadım. Oturduğum yerden kalkmak istemiyorum. Dostluklarından medet umduğum o güzelim çiçeklerimi sulamadım. Balkonu yıkamadım. Zeynep tam iki kez geldi, kapıyı çaldı, açmadım. Üstelik içeride olduğumu anladı. Çok yorgunum kimseyi dinleyecek, konuşacak hâlde değilim ya da öldüm sanırım. Ben öldüm ve kocam dâhil kimse bana bunu söylemiyor mu?

Güzide iki gündür ortalıklarda görünmüyor. Evleri desen kapı pencere duvar. Kız hasta mı, öldü mü kaldı mı benden başka merak eden yok. Yine dellennmiş olmasın. Her gün bize uğrayan amcam da kayıplara karıştı. Anneme bak, al dırdığı yok. Geliverin diye diye yine konu komşuyu topladı, çay derdine düştü. "Allah aşkına bir bardak dahaymış. Daha az evvel Güzide'ye gidebilir miyim, dedim. Sen git git, diyen o değil sanki. Hala, "Zeynep çay getiriver, Zeynep kek

getiriver.” deyip duruyor Mecburen demliğı boşalttım yeniden çay koydum kuzinenin üstüne. Şimdi yle çekip kapıyı çıksam arkamdan söylenip duracak.

Benim için varsa yoksa Güzide. Annemin dediğı kadar var. Güzide’nin delisi oldum. Onu görmeden bir gün duramıyorum. Herkes köyde ona İstanbullu der. Bir tek ben “Güzide” derim. Nasıl demem. Ne güzel isim. Anlamı da sylenişı gibi güzel: eşız, benzeri olmayan insan. Hani kimisi için ismiyle müsemma derler ya Güzide de yle. Amcam niversite için İstanbul’a gitmişı, niversite biter bitmez de askere... Bizim buralarda adettir, erkek kısmı askerden döner dönmez evlendirilir. Dedem amcama bir kız buldu bizim köyden. Kız da Memişıgillerin Hatice. Dedem bir şey dedi mi mutlaka yapılması gerekir. Ağzın çıkan her istek Allah’ın emri gibidir. Dn gibi hatırlıyorum. Amcam nişanın ertesini günü yüzüğü attı. Dedem de amcamı yüzümü yere eğdin; defol git geldiğın yere it oğlu it, diyerek köyden kovdu. O gün bugündür Hatice aşığı mahalleye gelmez. Sonrasında evlenip barklandı, çoluk çocuğı karıştı; fakat inat ki ne inat bir türlü geçmedi Őu deve kini. Bizim aileden birini görünce kapısını penceresini kapatır, yüzünü diğerk tarafa çevirir.

Babam önce kızdı; ama arkasında bir gönül işı olduğunu duyunca üzüldü. Bir yavuklusu varmış İstanbul’da. Bize deyivermedi ki, diyor annem. Amcama kalırsa dedim, diyor. Dedem dinlememişı. Velhasıl amcam İstanbul’da iše girmişı, Güzide’yle de evlenmiş. Babam birkaç kez gitti yanlarına. Biz mutlu mesut yaşıyorlar, buralara dönmezler dediydik. Geçen bayramda dedemin cenazesi için geldiler. Dedemden kalan eve yerleştiler. Gitmek bilmediler. Amcam başlarda dedemin yedisini dedi, kırkı dedi, cenaze evini Őimdi böyle bırakmak olmaz dedi, oyaladı Güzide’yi.

Bir gün bir kamyon geldi evin önüne yanaştı. Amcam İstanbul’da neyi var neyi yok toplatmış, bir kamyona ykletmiş. Biz şaşırdık ama Güzide daha çok şaşırdı bu iše. Zavalcılık bir küçük bavulla bir hafta için geldim derken meğerk İstanbul’a dönmeyeceğini bilmiyormuş. İnsan karısına söylemez mi? Güzide ilk zamanlar valizini aldı aldı Sarıca yol ayrımına gidip bekledi. O bekledikçe otobüsler gelmek bilmedi. Zaten buralarda ayda bir geçer otobüs dediğın. Amcam arkada, Güzide nde eve döndüler her seferinde.

Herkeste bir merak bir merak... Bunlar ta İstanbullulardan kalkıp da neden döndüler acep diye. şehre alışan adam buralarda ne etsin, dedi annem. El ne demez. Sonuçta okumuşı etmiş adam. Köyde mal mı gdecek, zeytin mi toplayacak, tarla mı sürecek? Babam da kardaşıım da karısını herkesten kıskanır, dedi. Bir gün onu bırakır gider diye d koparmış. Annem de yok yok, sen öyle san, ne anasının gözüdür o; babası ölünce toprak miras davasına dnvermiştir. Buralarda arazinin değerkendiğini duymuştur elbet, dedi. Konu komşı da bu kadını orda nasıl zapt etsin, döndü geldi köyüne, diyor. Bazıları bunların çocukları neden olmaz ki kesin bu Sacit’in bir düşündüğü vardır, diyor. Kimisi bunca toprağı, babadan kalma malı mlk var, el kapısında ne yapsın. “Eyi

etmiş; gelmiş.” diyor. Aman, herkes bir şey diyor. Kendine göre bir hikâye yazıyor. Ne derlerse desinler. Güzide burada yanımda ya...

Çayı demlenmesini beklerken tezgâhtaki tepsinin üzerindeki resme daldım gittim. Renkleri solmuş mu ne? Denizin suları sanki karanlık, kule de onun içinde yitip gitmiş. Off! İçimi bir korku kapladı. Kaç kez söyledim anneme kullanmayın şu tepsiyi. Güzide’nin hediyesi. Eski İstanbul resmiymiş. Bizim evdeki tek resim bu. Babam namaz kılınan evde resim mi olur diyor, duvarlara bir şey astırmıyor. Al, dedi şu tepsiyi; tablo değil ya baban da kıyamaz. Ben de bazen tepsiyi kucağıma koyuyorum, resmin içinde dalıp gidiyorum. Denizin ortasındaki kule, Kız Kulesi’ymiş. Güzide’ye ne kadar da benziyor. Yalnız, güzel, ulaşılmaz... Deniz bizim köye de çok yakınmış ama ben hiç görmedim. Köyden bir kere ayrılmışım o da mecburen. Hatırlamam ki ne zaman. Zatürre olmuşum, doktorsuz iyileşmez demiş de ebem, onun için...

Ne güzel, Güzide’nin evinde bir sürü resim var. Biri küçük, biri büyük kendi fotoğrafını da duvara asmış. Güzide fotoğraflarında ne kadar güzel. Şimdi güldüğünü görmesem de fotoğraflarında gülümsüyor. İlk bakışta kendinden fazlasıyla memnun alaycı bir gülümseme gibi görünse de bir küskünlük ve yalnızlık görüyorum gözlerinde. Gülüşüyle saklamaya çalışıyor bunu. Anne-me kalırsa gök gözlü kuru bir şey. “Amcan desen geliver dingozum gidiver ayvazım. Amma abarttınız şu İstanbulluyu, bahçedeki fasulye sırıgından farkı neymiş?” diyor. Nazar değdirirmiş böyleleri.

İçini ne kadar saklamaya çalışıyorsa güzelliğini sergileme de çok cömert Güzide. Köyde topuklu ayakkabılarıyla geziyor. Yağmur çamur dinlemiyor. Elbiseleri renk renk, çeşit çeşit, öyle bizimkiler gibi yerleri de süpürmüyor, dizlerinin hemen altında. Buralarda kadınlar bütün gün şalvarın içinde. Öyle güzel bacakları var ki Güzide’nin. Gün ışığı renginde. Ne zaman dışarı çıksa kadın erkek, çoluk çocuk gözlerini dikip uzun uzun onu izliyor. Bizim cami hocasını bile ona bakarken yakaladım.

Güzide başını örtmüyor. Eğer dışarı çıkacaksa eşarbına çenesinin altından tek düğüm atıyor, o da bir süre sonra kendiliğinden omzuna düşüyor. Eşarbi da ipekten, saç gibi. Bizim taktığımız oyalı yazmaları takmıyor. Saçı başı temelli dışarda. Annem kız bu ne biçim baş örtmesiymiş, diye söyleniyor. Ben Güzide’nin saçlarını görmeyi seviyorum. O sarıyla kahverengi arasındaki rengini... Sıcacık... İnsan o saçlara dokunmak istiyor. Bazen bana örgü yaptırıyor. Ellerimin arasından kayıp gidiyor tutamlar. Kaygan, yumuşak ama bir o kadar asi... Avucuma sığmıyor. Bir gün ona kendi yaptığım oyalarından iki yazma hediye ettim. Bak, dedim bizim buralarda bu biber oyasını takarsan bir şeye küstün, evinden memnun değilsin demek; bu güllüyü takarsan da çok mutlusun kocandan memnunsun demek. Sonsuz mutluluğu, sevgiyi anlatır gül oyası; sen hep bu gül oyasını tak, deyince sımsıkı sarıldı bana.

Dün biraz alındım ona. Kaç kez çaldım kapısını, açmadı. Onun evine gidince sanki uzak diyarlara, şehirlere, ülkelere gitmişim gibi heyecanlanıyorum. Ne

güzel eşyaları var. Köy yerinde kapı kilitlendiği nerede görülmüş, diyor anem. Her gün çamaşır yıkıyor, bir temizliktir tutturmuş. Köy yerinde olacak iş mi?" "Düpedüz gelmeyin bana, demek bu!" diyor. Olsun ben yine de gidip çalışıyorum kapıyı. Bana kitaplar veriyor. Kuran kursuna giderken bizimkilere fark ettirmeden *Mushaf*'ın altına koyuyorum kitabı, eve gelince de tavan arasında saklıyorum. Orada okuyorum. Bizim o karanlık, pis, tozlu tavan arasının İstanbul olduğunu düşünüyorum. Aşağı indiğimde oradan gelmişim gibi bir duygu kaplıyor içimi.

Güzide, diyorum ona. Kızmıyor bana. "Güzide dedikçe kim olduğumu hatırlıyorum, sen bana hep Güzide de, olur mu?" dedi. Hep uzaklara dalıyor. Böyle dalıp dalıp gitmesine üzüldüyorum. Ne zaman görsem gözleri kıpkırmızı, biraz önce ağlamış gibi yaşlı yaşlı. Ben anlıyorum onu, amcamla aylardır küs. Güzide'ye sormamış, kendi başına iş yapmış. İstanbul'u özlüyor biliyorum. Anası buraya gelmeden önce ölmüş. Acısı tazedir de... Başka kimi kimsesi vardır elbet oralarda. Geçen gün ilk defa teyzemi çok özledim dedi. Yaşlar süzüldü gözünden. Deyivermiyor ki bilelim. Neye üzüldü, ne düşünür, ne yapar? Ne amcamı kötüler ne birinin dedikodusunu yapar. Eğitimi, terbiyesi bir başka. Birkaç kez ağzımı aradılar, dip dibesiniz ne zamandır, anlat hele gız azcık, diye sıkıştırdılar beni. Ne anlatayım ki onlara? Güzide çok az konuşuyor. Onun bana anlattıkları; benden anlatmamı istedikleri, merak ettikleri şeyler değil ki... Ben sustukça "Şunun forsuna da bak hele, ona mı benzemeye çalışıyon?" diye kızıyorlar bana. Canım sıkılıyor.

Ne zaman canımı sıksalar Güzide'yle okuduğum kitaplardan konuşuyoruz. Birden içim açılıyor. Doğrusu aşkı merak ediyorum. Birkaç gün oluyor balkonda gördüm ikisini. Balkondaki sedirde yan yana oturuyorlardı. Amcam Güzide'nin saçını okşuyordu. Sonra balkondaki sardunyanın çiçeklerinden bir tane aldı, Güzide'nin saçına taktı. İnsan bu köyde kime âşık olur ki! Olsa olsa Güzide'ye âşık olur. Güzide amcama âşık mıdır acaba? Verdiği son kitapta aşk nefes alamadığında boğulur, yazıyor. Bugün sormak istiyorum ona: Güzide aşk neden nefes alamaz?

Nihayet çay demlendi. Çayları ikram ettim. Güzide'ye bakıp geleyim, dedim. Onlara havadis getireceğimi bildiğinden hiç kızmadı, sen git git, dedi. Arkamdan seslendi. Yine ne var diyecektim ki bir tabağa birkaç dilim ıslak kek koymuş, elime tutuşturdu.

Amcamların evinin merdivenlerini çıkarken bir korku kapladı içimi. Süpürülmemiş. Basamaklara dizdiği çiçek saksılarına baktım, toprakları kupkuru, çiçeklerden bazıları solmuş. Telaşlandım. Kapıyı daha ilk seferde tüm gücümle tıklattım. Hayret, ipi kapının dışındaydı. Çektim açtım. Evi şöyle bir dolandım. En son odasına girdim. Elbise dolabını açtım. Bomboş. Dolabın üzerindeki siyah valiz de yok. Salondaki fotoğrafları öylece duruyor. Elimdeki tabağı masanın üzerine bıraktım. Koşa koşa eve döndüm. Anne dedim, Güzide gitmiş. Annem ne yapacağını şaşırmış "Degide anam." diyerek dolanmaya başladı. Bir

yandan da yazmasını düzgünce bağladı. Üzerine çarşafını aldı. Yok, yok dedim. “Sen evde kal. Gelen soran olur. Amcama da haber yolla, kahvededir.” Feracemi alıp karşı geçeye doğru koşmaya başladım. Cambaz’ın oğulları bakkalın önünde oyun oynuyordu. Güzide’yi sordum. Epey olmuş buradan geçeli. Karşıya daha varmadan otobüs göründü. Önce yürüdüm korkum azıttıkça hızlandım. Hızlandıkça koşmak istedim. Koşa koşa otobüsün yanına vardım. Otobüsün camlarına tek tek baktım. En arkaya oturmuş Güzide. Bu defa başını eşarbı yerine benim ona verdiğim kenarlarında gül oyası olan yazmayla sıkı sıkı bağlamış. O da beni gördü, el etti bana. Gel mi, dedi yoksa. Ben olduğum yerde kalamadım. Sonunda zor da olsa elimi kaldırabildim. Otobüs hareket etti. Güzide saatler sonra ıslıl ıslıl, renkli, sesi boğuk boğuk da olsa buralara kadar ulaşan içinde doğup büyüdüğü o cıvıltılı dünyasına ulaşacaktı. Arkasından koştum. Nefesim tıkanana kadar koştum. Yüreğim dolmuş kabararak bağırdım:

- Güzideeee!

- Güzideee dur!

Otobüs dursa Güzide’ye beni de götür, diyecektim. Durmadı. Ben koştukça hızlandı, hızlandı... Kırmızı toprağın ilerisinde birden kayboldu. Son virajı da döndü. O artık bir yolcuydu.

Minare deresine kadar gelmişim. Koşa koşa gittiğim yolu zor döndüm. Sanki gövdem parça parça oldu, her bir parçası bir yere saçıldı. Zor toparlandım, ayaklarımı bulup evin yolunu tuttum.

Köye vardığımda amcam bizim evdeydi. Masada Güzide’nin bana hediye ettiği tepsi vardı. Üzerinde de bardak çayla bir dilim kek... Amcam elindeki çatalla keki lime lime ediyor, yüzünü yerden kaldıramıyordu. Yuvarlak, tombul yüzü öfkeli desen değil, söyleyecek sözüm yok der gibi görünen küçük ağzı çenesine düşmüş, ağladı ağlayacak. Baktım gözyaşları kekin üzerine pıt pıt damlıyor. Öylece durmuş kendisini izlediğimi fark etti, bakışlarını benden kaçırarak “Ben aldım biletini, ben aldım. Azıcık nefes alsın.” dedi.